

Nro. 31.

A FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBÖL.

Indult Bétsből, Pénteken Április 15-dik napján,
1808-ik esztendőben.

B é t s i

E most folyó Sz. György Havának 10-ik napján, Császár és Császárné Eö Felsegek, a' Csász. Kir. Fö Herczegekkel, a' Cs. Udvari Parochiának Kápolnájában dél előtt 11 órakor, a' palmaágak fel szenteltetésen, és a' Kristus szenvedésének emlékezetére tartott isteni tiszteleten meg jelentenek. — Enttek végződése után, Cs. Kir. titkos Tanácsos, a' Fiumei Izabad Kir. Városnak 's Kikötőhelynek és az egész Magyar tengeri partoknak Gubernátorja Klobusitzki Klobusitzky József Úr Eö Excellentiája, mint Cs. Kir. valóságos titkos Tanácsos a' szokott hitef Eö Felsege kezébe le tette.

H h

Az ide való Cs. Kir. napkeleti nyelveket tanító Akadémia tagjainak, e' folyó Aprilis 8-ikán szentségeik voltak a' Fels. Császárné mélyseges tiszteletére, 's idvezlésére. Ezen Akadémiának egy tanítványa Török nyelven köszöntötte meg Eö Cs. Felségét, e' nyújtott bé azon Akadémia képeben egy Arabs, Persiai és Német nyelven irt szép beszédet, mellyet nemcsak kegyelmesen venni, hanem ezen igen hasznos plánta oskolának azt is igirni méltóztatott Eö Felsege hogy ha az abban lévő tanuló ifjak az elöttök való, 's azon Akadémiából került derék férfiaknak példájokat követik, azt maga kegyelmes óltalma alá venni méltóztatik.

A' Leopoldstadtnak Prater nevezetü útjában, a' 459-ik szám alatt lévő házban, egy Valmagini nevezetü tudos Mechanicus olly Mechanicum theatrumot állított fel, mellynek látása nem kevés gyönyörüséget szerez a' tudományokat és mesterségeket kedvellő Tudósokban. Ezt a' theatrumot Császár és Császárné Eö Felsegek, Generalissimus Károly és Albert Sakszoniai Kir. és Tefséni Herczeg társaságokban kegyelmes jelenléteikkel, 's jó tettzésekkel meg tisztelni méltóztatottak.

Melly igen szíven viselje Felseges Uruink az ifjaknak jó neveltetések, 's abból folyó boldogságokat, az által nyilván valóvá tette, hogy a' Bécsi Csász. Universitasban egy olly katedrát emelni méltóztatott, mellyben a' Practica Philosophiának leg nemesebb, 's leg szükségesebb része a' Paedagogica, az az a' jó nevelésnek mestersége, taníttatni fog. A' kik vagy Német és Anglia Országokban meg fordultak, vagy az azokban költ tudos irásoknak 's könyveknek laistromát figyelmetesen meg olvasták.

tudhatják és tudják is bizonyosan, hogy a' múlt században semmi tudománynak gyakorlására's tökéletesítésére nem feküdtek a' tudosok olly igen mint ennek az igen hasznos tudománynak gyarapítására. E' végre állítottak fel Német országnak tsak nem minden részében a' nevelő institútumok, mellyekből sok deák, tudos, és erköltsi jóságú férfiak költek ki. Ez az áldott fel tett tzelja vagyon Fels. Urunknak is ezen Paedagogica Catthdra' fel állításában, mellynek leg első tanítójává Milde Vincze Edvard udvari kaplánt választotta ki ő Felsege; a' ki hetenként két órát fog adni a' Bécsi Cs. Universitas épületjében, és a' maga tanítói cursusat minden esztendőben köteles leszen el végzeni.

A' Cs. K. Udvarnál lévő Spanyol Követhoz e' folyó hólnap 7 dik napján egy Kurir érkezett Spanyol országból, a' ki a' Spanyol Monarchiában a' múlt Martiusban történt nagy változásról nékie bizonyos tudósítást hozott. — Generalissimis Károly és kedves testvér öttse János fő hercegek e' tavafzon Triestbe, Fiuméba; Zengbe, és több littoralis városokba utazni szandékoznak. — A' Laxenburgi nyári mulató palotában sok szép kézületek tétettetnek, az ő Cs. K. Felsegeknek méltóképpen lejendő fogadtatásokra nézve.

Orosz Birodalom.

Midön 1805-ik esztendőben a' sárga hideglelés Spanyol Országban uralkodott, és sok ezer embert a' föld alá temetett volna, annak eltávoztatása végett szorófsan meg tiltotta a' Pétersburgi Kormányfék, hogy semmi külföldi ó köntöst szabad ne legyen a' Zsidóknak az Orosz birodalomba bé vinni.

Most minekutánna az ezen tilalomra alkalmasítást szolgáltatók egészen meg szűnt volna, egy könyörgő levelet nyújtottak bé a' Császárnak az ő köntösökkel kereskedő Izraeliták azt kérven, hogy az illy kereskedés ismét engedődjön meg nékiek. Az Orosz Császár mindazáltal kéréseknek nem engedett ezt adván okául, hogy mivel az illyetén kereskedés a' nép industriájának akadályára van, és mivel az illy régi ruha darabokkal együtt, könnyen, 's alattomba ragadó nyavalyák vitettethetnek és terjesztethetnek az Országban, ez a' kereskedés modja mostantól fogva soha meg nem engedődik.

A' 9-ik Martiusi Petersburgi tudósítások fzerént az eddig volt Commercialis dolgokra az az, a' kereskedésre ügyelő Minister Gróf Romanzow külső dolgokra ügyelő Ministerré tétetődött, Báró B u d b e r g pedig, a' ki azon fontos hivatalt eddig viselte, maga kívánsága fzerént 1000 Rubel penzióval nyugodalomra bocsátódott. Valamint a' polgári ügy a' hadi dolgokban is sok változások esnek az Orosz Birodalomban. — Ezen Ország kikötőhelyeiben nagy tengeri készületek tétettetek.

A' Svéciai Finnlandiában lévő Orosz Ármadiának hadi tetteiről, 's munkáságáról még eddig semmi hivatalbéli tudósítás nem adatott ki. A' Svéciai Kir. Követ Minister Báró S t e d i n g k még most is Pétersburgban mulat, ott is leszen mind addig, míg a' vizen való járás elkezdődik, és a' nékie adatott fregaton hazajába mehet. — Helsingfortsban sok meg töltött magazinumokat és 25 ágyút találtak 's nyertek az Oroszok. A' Svéciai katonaságtól 230 ember esett hadi fogságra.

Még eddig semmi nagy tsata nem eshetett az

Orosz és Svédus hadi seregek közt leg inkább azért, mivel a Finnlandiában lévő rendkívül való nagy havak, a köziklák közt lévő szoros utak, és sűrű erdők miatt felette nehéz előre nyomulni. — Mihelyt az idő és utak engedik, mingyárt tovább marsiroznak az Orosz seregek, és leg elsöben is Swaborgot igyekeznek ostrom alá rekesztteni, mellynél erősebb vár ritkán van Európában, mivel minden bástyai granitközfalakkból vannak ki vágva. Hogyha ezt az erőiséget meg vehetik, úgy osztán kevés számot tarthatnak a Svédusok Finnlandiához. A tartománybéli katonaságot különbkülönbféle buzdító hirdetményekkel igyekezett a Stokholmi Kormány-szék a fegyver fogása fel gerjesztteni, de a Finnlandiában lévő Orosz hadi nép időt nem engedett a föld népének hadi lábra való állítására.

Méltó meg jegyzeni, hogy Finnlandiánál jobb tartománya Svécia Országnak nintsen, jó búzatermő földje, ültői és épülethez való fája, szurokja, hamúszirja van. Északra Laplandiával és Orosz Országgal; délre Ingermanlandal, és a Finnlandiai szoros tengerrel; napkeletre az Orosz Birodalommal; napnyugotra pedig a Bothnisi szoros tengerrel határos. Déltől észak felé 130, napnyugottól napkeletre 150 mértföldet foglal magában. A múlt században az Oroszok és Svédusok közt támadt háboruban 1713-ik esztendőben, az elsöbök által egészen el foglaltatott, hanem 1721-ik esztendőben a Nystadti békeség kötésben csak nem egészen visszadatott Svécia Országnak. Azután 1742-ik esztendőben, ismét háború támadván azon két Ország közt Finnlandiának nagyobb részét ujjobban el foglalták az Oroszok, de a következő esztendőben az Abói

békességben ujjobban vissza nyerte annak egy nagy részét a' Stokholmi Kir. Udvar. A' lakosok, kiknek száma 7 vagy 80000 főre tétettetik, szépen nőtt, jó szivü, 's uralkodó fejedelmekhez hiv emberek.

A' Párisi Monitörnek első Aprilisi darabjában illy foglalatú Kieli tudositás olvastatik: „Az a' Kurir, úgy mond, a' ki a' Pétersburgi Cs. udvarnak Svécia ellen való hadi hirdetményét Stockholmba vitte, kénytelen volt a' Bothniai szoros tengert megkerülni. Ez a' hadi hirdetmény semmi változást nem tett a' Svéciai Király indulatjában. Ezen kurir által egy levelet küldött az Orosz Császárné maga testvérjének a' Svéciai Királynénak, mellyben atyafiságosan kérte, hogy igyekezzen a' maga férjét az Angliai szövetségtől el vonni, igyekezett is, de semmit sem eszközölhetett, férje a' Király általa tofsan meg maradt maga feltétele mellett. Orosz Generál Gróf Buxhowdennek Finnlandiában kiadott hirdetményére nézve arestaltatta le a' Svéciai Király az Orosz Cs. Követet Alapeust, és hogy több olly lépéseket is tett, mellyek nem kevés bánatba 's nyughatatlanságba ejtették a' Svétziai nemzetet. Az attól való tartás, hogy az Orosz Követség irasainak el petsételtetése sok személyt gyanúságba ejt; az attól való félelem, hogy a' Dánusok Dániából és Norvégiából ellenségesképen Svécia Országba befognak ütni; hogy a' Finnlandiában lévő Svéciai hadakozó hajóknak két harmad része az Oroszok kezekbe esett, Stockholmban olly nagy béketelenséget okozott, hogy világosan az Ország Rendjeinek öszve gyüllésüket kívánnyák. — Így adja elő g' tárgyat a' Párisi Monitor.

Spanyol Ország.

Minekutánna IV. Károly Király a' Spanyol Országi Koronáról vagy önként le mondott, vagy arról le mondani kéntelenített, és az Asturiai Herczeg (igy neveztetnek ezen Országban a' Korona hercegek) az uralkodó fizekbe bé ült vólna, a' Kastiliai Fő Tanáts leg idősebb tagja, 's egyszersmind ideig óráig való Kormányozója Don Arias. Antonio Mor, Martzius napján következő hirdetményt adott ki: „A' Király, az én Uram VII. Ferdinand, különbkülönbféle parantsolatjaiban épen most adta tudtomra, hogy Ő Felsege azt végzette, hogy Don Emanuel Godoy-nak (ez a' de la Pace Herczegnek valóságos neve) minden ingó és ingatlan jószágai, javai, töke pénze, akárhol legyenek azok, confiscaltassanak; hogy ezen jószágokra nézve minden szükséges intézeteket meg tétetett Eő Kir. Felsege, mint maga törvényes javaira nézve; hogy Eő Felsege meg határozta azt magában, hogy kevés napok múlva bé jöjjön a' városba a' maga ki hirdtetésére; de hogy azt óhajtya, hogy az Ő Felsege Királyi szemelyéhez nagyon ragaszkodott Madritti nép tsendfesen és békeféségesen visellye magát, egyszersmind bizouyosókká teszi őket, hogy Eő Felsege Don Emanuel Godoyra, az ő jószágaira 's jövedelmeire nézve parantsolatot adott ki; hogy vólta képpen arról fog gondolkozni, hogy minden igazságtalanságot, mellyet kedves alattavalói Eő Felsege miatt szenvédtek, meg forditson, végtére, hogy szüntelen arra fog vigyázni, hogy az ő fze-rentséjeknek állandóvá való tételére minden intézeteket meg tehessen. Egyszersmind azt is tudtomra

adja Eő Felsege, hogy Infanta do hertzeget a' maga testörző Spanyol seregének Obersterévé, 's egyfzeršmind a' Kasztiliai Fő Tanátsnak elöülöjévé tette. Az én Uram a' Király azt akarja, hogy azok a' személyek, a' kik a' Sz Lorenzoi vizsgálás után számkivetésbe küldettek, vissza hivattásanak. Hogy mindezek kinek kinek tudtára legyenek, és hogy a' Madritti derék nép is tudhassa, melly igen munkás legyen a' Király az ő bődögságoknak eszközlésében, meg parantsolta, hogy ezt veletek közöllyem, mellyet imé bé is tellyesitek. — Költ Madritban Martzius 20.ik napján, 1808. — Alább irt Don Arias Moor.

A' Kasztiliai Fő Tanáts, vagy Fő Kormányfők is hasonló foglalatú hirdetményt adott ki azon alkalmatósággal: Abban a' szerentsés szempillantatban, úgymond, mellyben VII. Ferdinánd a' Királyi székre ült, a' köz tsendefséget semmi se háborítsa meg! Az ő hiv alattavalói, hozzája való szives hajlandóságoknak 's szereteteknek leg ottan elegendő próbáit adták. Tellyességgel ne kételkedjenek az Eő Kir. Felsege kegyelmességéről, az ő erántok, 's a' köz jó erant való szorgalmatóságaról, és a' Madritti nép kivanságának bételleyesitetéséről. De a' mi az Eő Felsege fel tett tzeljának el érésére leg inkább szükséges, a' közönséges rendtartásban áll, és hogy ez fenn tartatódjék, avval hizelkedik magának a' Fő Kormányfők, hogy ezen városnak hiv lakosi honnyaikba vissza mennek, magokat tsendefsen viselik, meg lévén arról gyözettette, hogy annál fogva az Eő Felsege uralkodásának első szempillantatjában hozzá való hiveségeknak, szereteteknek és örömöknek valóságos próbáit adják s. a. t. —

Barthol. Manos de Torres Eö Kir. Fel-
sége Tanátsofsa és Titoknokja.

A' 24.ik Martziusi Madritti Tudósítasokból azt olvassuk, hogy a' Bergi Nagy Herczeg (Marsa Múrat) azon napon, reggel, a' vezérlése alatt lévő Frantzia ármádiával oda érkezvén a' városba minden ellentállás nélkül bé marsirozott; hogy azon nagyon örvendettek a' lakosok, és tapsolással 's számos Vi-
va t! kiáltással fogadták légyen a' Fr. katonákat — A' hadi népnek hofzas és sébes marsirozása után való jó kinézésén, nevezetefsen a' vasas Regementek-
nek szépségén felette tsudálkoztak az emberek. — A' fő vezér a' Bergi nagy Herczeg a' tengeri dolgokra ügyelő Tanats hazába szállott bé kvártélyra. A' Madritti Gubernator, az ott volt Spanyol Országi Grandesek (Magnások) és az ott lévő katona őrizet nálla bé mutattattak, kiket nagy nyájafsággal fogadott. A' Fr. lovafság és egy osztály gyalogság a' Madritti kaszarmákba izállottak bé, a' többi hadi seregek a' város körül lévő tetőkön sátorokat von-
tak fel. — A' General Dupont corpora Segoviában 's Eskuriálban van. Madritban egészen helyre állítatott a' tsendefség, és a' mint a' Párisi Mönitörnek szóllani tettik, nem egy könnyen, 's nem egy hamar fog az meg háborittatni

Olasz Ország.

Palermoból, IV. Ferdinánd Siciliai Király lakhelyéből azt írják, hogy az oda való Kir. Udvar parantsolatjára minden ottan találtatott Dánus hajók le árestáltattak, 's azoknak evező lapátjaik el vétettek. Magok ugyan a' hajós kapitányok szabadon mehetnek ide 's tova a' városban, hanem a' ha-

jós legények mind bé tsukattak. Az ott lévő Dániai Consulnak, a' ki ezen ellenséges velek való bánásnak okairól a' Siciliai Kir. Ministertől, Marquis Circellótól értekezni kívánt, illy felelet adattott, hogy a' Palermo-i Kir. Udvar jól tudja mi okon mivelte legyen azt, egy olly nemzettel, melly az ő frígyes barátja az Angliai Király ellen hadat indított. A' Dánus hajokon lévő hajós legényeket sok féle szin alatt igyekeznek az Anglusok Angliai szolgálatba venni, a' kik mindazáltal világosan ki mondták, hogy ők Királyoknak hiveségében állandóul meg maradnak.

Napoleon Császárnak az a' végzése, melly szerént a' vólt Hetruriai Országban a' Napoleon törvény könyvének a' jövő Majus 1-ső napjától fogva oda is bé kell vétetödni, Florentzia városában a' múlt Mártzius 20-ik napján közönségesé tétetett. Azon Orzágnak mostani fő kormányozója Dauchy General Fiorella, és több polgári s hadi füzemények is jelen vóltak ezen ki hirdetésben.

Ez a' most nevezett Hetruriai Gubernator a' Hetruriai 3-osztályban azt is ki hirdettette, hogy a' Felséges Francia Császár és Olasz Orzági Király szivesen kívánja és nézné, ha az oda való lakosok azon haszonban részesülni igyekeznének, mellyet a' Francia Ország déli osztályaiban lévő lakosok a' pamuk építéséből vesznek, és ha Hetruriának némelly környékeiben pamuk termö fák ültettetnének, mellyeknek bizonyosan jó elő menetelek lenne a' Toskánai meleg levegö alatt.

A' Livornói Fr. General Consul tellyes hatalmat kapott arra Parisból, hogy az oda való lakosoknak zsákmányozó leveleket adjon az Anglusok ellen.

Ez a' hireletmény ilyen öröm kiáltással fogadtatott a' lakosoktól: Éljen Napoleon Császár!!!

Frantzia Birodalom.

A' 12-ik Martziusi Boulognei levelek szerént az ott való kikötőhely előtt gyakorta mutogattyák magokat a' tengerenn ide 's tova járkáló és intselkedő Anglus hajók attól tartván, hogy ma vagy holnap az ott kikészült Frantzia hajósereg probát fog az Angliába való kiszállással tenni, mellynek előbb vagy később, de el múlhatatlanúl meg kell esni. — A' Bresti és Vlissingeni Fr. hajóseregek is egészlen ki vannak készülve, minden orában ki evezhetnek a' tágas tengerre, és mivel nagy számmal vannak, az Angliába ki szállani szándékozó Fr. hajóseregeknek mindenkor óltalmokra 's fedezésekre lehetnek. A' Fr. zsákmányozó hajóknak naponként mind jobban jobban nevededik a' számok, igen sok kárt tesznek az Angliai kereskedő hajóknak, e' mellett hadakozó hajóinknak olly planta oskolájok leszen, mellyben sok derek hajós legények és katonák fognak neveltetni.

Azok a' különös szépségű Arábiai lovak, a' mellyeket a' Török Császár a' Fr. Császárnak ajándékba küldött, és a' mellyekről néhány Német Országú újság levelek azt hirdették vala, hogy Napoleon Császár rendeléséből a' Rénus vizen által nem bocsattattak volna, Párisba már meg érkeztek, és a' múlt Martzius 21-ik napján a' Tuilleriesi Csász. palota ablakjai előtt által vezettettek. Az elsőnek nyereg takarója betses kövekkel volt ki rakva, a' többi is igen tsinosan volt fel ékesítve.

A' Calaisi kikötőhelybe (Anglia Országgal által

ellenbe) egy posta hajó ment bé a' múlt Martzius 19-ik napján, a' midön a' tengeri dolgokra ügyelő Francia Commissariusok közzül egyik azon hajóra menvén tudakozza a' Commendantstól, ha nem tudja e', hogy semmi posta hajónak nem szabad oda bé menni. Erre az Anglus Commendans illy feleletet adott, hogy ő a' Pruffziai Kir. követ Ministert Já-koby Urat vitte oda Londonból. De mivel előre is tudva vólt, hogy ez a' Minister Martzius 15-ik napja előtt oda fogna menni, olly parantsolat adott ki, hogy tsak azon napig botsattafsanak bé az oda való kikötőhelybe a' posta hajók. — Ezen kinyilatkoztatásra azon posta hajónak Morlaixba (Morlucumba) kellett menni.

Öt hólnappal ennekelötte egy Senatusconsultum által egy Senatorokból és Status Tanátsosokból álló Commissio rendeltetett ki a' végre, hogy a' törvényes dolgokra ügyelő Ministernek jelentése fzerént a' törvényfzেকেknél lévő hivatalos személyeknek magok viselete, a' kik ellen sok panasz ment a' Minister eleibe, szorofsan vizgáltassék meg. Ezen Commissionak jelentésére Martzius 24-ik napjan 67 bírák fosztattak meg hivataljoktól.

A' Journal de l'Empire nevezetü Párisi újság leveleknek 30-ik Martziusi darabjában az a' Spanyol Országban történt revolutió, mellyről a' közelebb múlt posta napon költ Magyar Kurirnak 470-ik s következő lapjain mi is emlékeztünk, következőképen adatik elő: „Az Insurgensek fel tett zéljokat ekkorig még el érték. Martzius 19-ik napján, reggeli 9. órakor egy Kir. testörzó katoná de la Pace herceget, a' ki éhen és szomjan lakó palotájának hatrúlsó részében egy setét rejteklyukban

36. óráig vólt, fel találta. Bizonyossan meg ölték volna ötet az insurgensek, avagy zenebonáskodók, ha az Asturiai herczeg a' Királyné kérésére magát közbe nem vetette, 's ötet a' dühösködő sokaság kezéből ki nem vette volna. Ez az egyébként sok titulussal és méltosággal fel ruháztatott férfiú, a' kit utollyára Fő Admirálisnak tett a' Király, egyik szeménn meg sebesítettett, vérrel bé borítottattott, két testörző katona által a' kaszarmába hurtzoltattott, és kéntelen vólt a' korona herczeg azt igirni, hogy ötet törvénybe fogja idéztetni. — Dél után 3. órakor sok nép gyült a' kaszárma eleibe, a' kikhez katonák is sokan tsatolták magokat. Irtóztató beszédek hallattak ottan, fejeket és vért kívántak, a' leg főbb személyek avval vádoltattak, hogy ők de la Pace herczeget a' közönséges bosszúállás előtt el rejteni, 's Granadába küldeni igyekeznek. Ezen kétséges kimenetelű környülállások közt az insurgenseknek tudokra adatta IV. Károly Király, hogy ő a' Kir. Koronát le teszi. — Az Asturiai herczeg, a' ki a' Királynak ezen maga kinyilatkoztatása által uralkodó Királyné lönh, a' zenebonáskodó népnek mingyárt meg igirte, hogy ő itiló birak kezébe fogja de la Pace herczeget adni. — Közönséges örömet gerjesztett benne ez a' nagy változás. Azok a' személyek, a' kik az Asturiai herczegnek édes atya ellen való öszve esküvésében részesek lévén, számkivetésbe küldették, mingyárt visszahivatattak, a' kik közt leg nevezetesebbek vóltak herczeg Infanta do, Escoiquiz Canonicus az Asturiai herczeg udvari mestere, Marquis Ayerde annak fő Komornyikja, Gróf Orgaz, Gr. Bornos és a' Kir. herczeg minden udvari tiszttjei, és tselédi.

I. Napoleon Császárnak Árgusi fzei nem tsak a' polgári és hadi, hanem a' Francia Országi ifjuságnak nevelésére tzelzó dolgokra és tárgyakra is ki hatnak. Jól tudja ő azt hogy a' tudományok nélkül egy Ország sem virágozhat, egy sem bóldogúlhat. Erre nézve a' múlt Martzius 17-ikén a' közönséges Oskolákra és tanításra nézve egy olly Csász. végzést adott ki, melly 19 titulust és 144 tzikkelyt foglal magában.

Az I-ső titulusban az Universitasnak közönséges organisatiója adattatik elő, melly következő tzikkelyeket foglal magában. a) A' közönséges tanítás az egész Frantzia Birodalomban az Universitasra bizattatik. — b) Egy oskolát egy tanító széket sem lehet a' Csász. Universitáson kívül, 's az abban lévő fő Directornak engedelme nélkül fel állítani. — c) Senki sem oskolát fel nem nyithat, sem közönséges tanítást nem adhat, a' ki a' Cs. Universitasnak nem tagja, és annak valamelly Facultásától avagy Szakaszától nem gradáltatott. Azonban a' nevendék Papságnak tanítása a' Megyebéli Érsekektől és Püspököktől függ, a' kiknek igazgatóikat és Professoraikat ők választják és ők hívják meg, de ő nekik is a' Seminariumoknak dolgaikra nézve, a' mi Cs. végzésünkhöz kell magokat szabni. — d) A' Cs. Universitas annyi Akademiákból fog állani a' mennyi fő törvényfzések vannak. — e) Az Akademiákhoz tartozó Oskolák következő rendel következnek egymás után: aa) A' felsőbb tudományokat (Scientias sublimiores) tanító és gradusokat osztogató Facultások. — bb) A' régi nyelveket, a' historiát, rhetorikát, Logikát, és a' matematikai 's physika tudományoknak fundamentomos ágazatit ta-

nitó Lyceumok. — cc) A' régi nyelveknek, historiának és tudományoknak első ágazatit tanító Collegiumok. — dd) Az Institutumok, az az, a' magános Tanítóknak Oskoláik, a' mellyekben a' tanítás a' Collegiumokban való tanításhoz hasonlít. — ee) A' Pensiok, az az, a' ztalt és tanítást adó intézetek, és magános Tanítók, a' kik semmi mély tudományokat nem tanítanak. — ff) A' kis vagy elementaris Oskolák, mellyekben az olvasást, írást, és az aritmetikának fundamentomos részét tanítják.

II. Titulus a' Facultásokról, mellyek 5 rendbeliek lesznek, úgymint a' Theologica (minden Érsekségben egy, és a' Pötestansoknak Strasburgban és Genevában egy egy) Juridica, Medica, Mathematica, Physica, és Litteraria — A' Theologica Facultásbéli Professzorokat, magok az Érsekek és Püspökök nevezik ki és hívják meg; a' nagy Mester leg alabb három Theologiae Doktort projectal, a' kiknek concurrálni, az az, meg vizgaltatni kell, és a' fog Professornak ki neveztetni, a' kiz a' Theologica Facultas leg alkalmasabbnak talál és itél. Leg elsőben a' Nagy Mester nevezi ki a' Theologica Facultashoz való Decanusokat és Professzorokat azok között, a' kiket az Érsekek és Püspökök ajánlani fognak. Hasonlóképen fognak a' több Facultásokban is a' Professzorok választatni. A' Theologica Facultas leg alabb 3. Professzorokból fog állani, egy az Egyházi Historiának, egy a' Dogmaticának, egy az Evangelica Moralis Tudománynak tanítására. Ezek közül leszén egyik a' Facultas Decapusa.

A' többit máffzor.

Török Birodalom.

Néhány hetek alatt (igy szólnak a' Konstantzina-polyi levelek) sok Kurirok mentek mind Európába, mind napkeleti Indiába, a' kiket többire a' Fényes Portánál lévő Fr. követ Generál Sebastiani küldött. Ennek a' felnyit szemű, és a' Frantzia Birodalom dolgait igen böltsen kormányozni tudó Ministernek igen betses ajándékokat adott az uralkodó Zultán, sőt a' mint irjak, azt is meg engedte, hogy egy Frantzia ofztálysereg Albanian keresztül marsirozhasson az Anglusok ellen.

Smirnából Natolianak népes és kereskedő városából 's kikötőhelyéből így irnak. A' mi tengeri kereskedésünket, úgy mond, az Archipelagusban vigyázó Anglus hajósereg egészlen semmivé tette. Minthogy napnyugoti Indiából semmi kaffét nem vehetnek kereskedőink, sok Arabiai és Jávai kaffét hozattak Egyiptomból. Ha az Grosz és Török Birodalom közt munkába vétetődött békefegyver meg készülhet, innen, t. i. Smirnából sok kaffé fog Konstantzinapolyon keresztül Bécsbe 's egyéb Európai városokba küldettetni.

Jegyzés. Tulajdonképen a' bódog Arabia volt a' kaffé termő fának hazája, onnan plántalták azt által az Anglusok és Hollandusok napkeleti 's napnyugoti Indiába. Az Arabiai vagy Mockai kaffé leg jobbnak tartatik. Egy Francia kereskedő vitte azt 1642-ik esztendőben Levantéből Marsiliába leg elsőben, 's ő tanította meg az avval való élest. Hogyha Anglia békefegyverre nem lép, szükség leszen Európának Arabia kaffét hordatni Asiából. Egyedül a' napnyugoti Indiai kaffének oltsósága okozta azt, hogy az Arabiai kafféval való éles meg szünt.